

ANKARA
KIRSAL YATIRIM
FIRSATLARI RAPORU

Ankara Kırsal Yatırım Fırsatları Raporu

2022

<https://www.ankaraka.org.tr>

Tüm hakları saklıdır. Hazırlanmış olan çalışmanın tüm hakları T.C. Ankara Kalkınma Ajansı'na aittir. Ankara Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan işbu çalışmadan kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir. Bu raporun içeriği hiçbir surette T.C. Ankara Kalkınma Ajansı ve T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk DETA Danışmanlık Eğitim Tan. ve Org. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.

DETA Danışmanlık Eğitim Tan. ve Org. Tic. Ltd. Şti.
Sancak Mah. Cidde Cad. No:33/7 Yıldız/Çankaya/Ankara
Web: www.detadanismanlik.com.tr E-posta: info@detadanismanlik.com.tr
Telefon:0 312 446 28 40 Faks: 0 312 446 21 04

İÇİNDEKİLER

TABLolar DİZİNİ	3
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	4
YÖNETİCİ ÖZETİ	5
1. ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ.....	6
1.1. RAPORUN AMACI VE KAPSAMI.....	6
1.2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	8
2. ÜST ÖLÇEKLİ POLİTİKALAR VE PROGRAMLAR.....	10
2.1. ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI (2019-2023)	10
2.2. ULUSAL KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ (2021-2023)	11
2.3. ANKARA BÖLGE PLANI 2014-2023	11
2.4. T.C. ANKARA KALKINMA AJANSI'NIN DAHA ÖNCEKİ ÇALIŞMALARI.....	12
3. GENEL.....	13
4. MEVCUT DURUM	14
4.1. AKYURT.....	15
4.2. AYAŞ.....	15
4.3. BALA	16
4.4. BEYPAZARI.....	16
4.5. ÇAMLIDERE.....	17
4.6. ÇUBUK.....	17
4.7. ELMADAĞ	18
4.8. EVREN.....	18
4.9. GÜDÜL.....	19
4.10. HAYMANA.....	19
4.11. KAHRAMANKAZAN	20
4.12. KIZILCAHAMAM.....	20
4.13. KALECİK	21
4.14. NALLIHAN.....	21
4.15. POLATLI.....	22
4.16. ŞEREFLİKOÇHİSAR.....	22
5. ANKARA KIRSAL YATIRIM FIRSATLARI.....	23
5.1. TARIM VE HAYVANCILIK.....	23
5.2. EĞİTİM VE SOSYAL HİZMETLER.....	25

5.3. SANAYİ VE LOJİSTİK	26
5.4. MADEN	27
5.5 KÜLTÜR VE TURİZM.....	28
5.6. ENERJİ	29
6. TEŞVİK VE DESTEKLER.....	30
7. KAYNAKÇA	36
8. EKLER	38

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: Akyurt GFZT Analizi.....	15
Tablo 2: Ayaş GFZT Analizi.....	15
Tablo 3: Bala GFZT Analizi	16
Tablo 4: Beypazarı GFZT Analizi.....	16
Tablo 5: Çamlıdere GFZT Analizi.....	17
Tablo 6: Çubuk GFZT Analizi.....	17
Tablo 7: Elmadağ GFZT Analizi.....	18
Tablo 8: Evren GFZT Analizi	18
Tablo 9: Gündül GFZT Analizi.....	19
Tablo 10: Haymana GFZT Analizi.....	19
Tablo 11: Kahramankazan GFZT Analizi.....	20
Tablo 12: Kızılcahamam GFZT Analizi	20
Tablo 13: Kalecik GFZT Analizi	21
Tablo 14: Nallıhan GFZT Analizi.....	21
Tablo 15: Polatlı GZFT Analizi	22
Tablo 16: Şereflikoçhisar GFZT Analizi.....	22
Tablo 17: Tarım ve Hayvancılık Yatırım Fırsatları.....	23
Tablo 18: Eğitim ve Sosyal Hizmetler Yatırım Fırsatları.....	25
Tablo 19: Sanayi ve Lojistik Yatırım Fırsatları	26
Tablo 20: Maden Yatırım Fırsatları	27
Tablo 21: Kültür ve Turizm Yatırım Fırsatları.....	28
Tablo 22: Enerji Yatırım Fırsatları	29
Tablo 23: KOSGEB İleri Girişimcilik Programı Destek Unsurları (TL)	34

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Ankara'nın Alt Bölgeleri	6
Şekil 2: Analiz Çerçevesi	6
Şekil 3: Saha Çalışması Gerçekleştirilen İlçeler	7
Şekil 4: Ankara Kırsal Yatırım Fırsatları Raporu Hazırlık Süreci	8
Şekil 5: Görüşülen Kurum ve Kuruluşlar	9
Şekil 6: İncelenen Politika ve Programlar	10
Şekil 7: SWOT Analizi Kapsamı	14
Şekil 8: Teşviklerin Kapsamı	30

KISALTMALAR

USD	: Amerikan Doları
GSYH	: Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla
GTİP	: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Ankara kırsal bölgeleri çok sayıda yatırım potansiyel ve imkânlarına sahiptir. Hazırlanan bu raporun amacı; Ankara'nın kırsalındaki yatırım fırsatlarının değerlendirilip mevcut potansiyeli ortaya koymak ve yatırımcıların kullanımına sunmaktır.

Ankara periferisinde bulunan 16 ilçedeki yatırım fırsatlarının araştırılması için T.C. Ankara Kalkınma Ajansı uzmanlarının da katılımıyla 32 saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmalarında paydaşlarla toplantılar gerçekleştirilmiş, bazı ilçelerde de kurumlar yerinde ziyaret edilmiştir. Yüz yüze görüşülen kişi sayısı 204'tür. Özellikle iktisadi yapının temel unsurları niteliğindeki tarım, sanayi, turizm, hizmetler sektörü ve ticaret alanları analiz edilmiştir. İlçelerde altyapının mevcut durumu ortaya konmuştur. Bu çerçevede ulaştırma, haberleşme, sanayi alt yapısı, enerji, kamu yatırımları ve doğal kaynaklar incelenmiştir. İlçelerde kamu teşvik ve yardımları irdelenerek; ilçelerin güçlü, zayıf noktaları ile olası fırsat ve tehditler analiz edilmiştir.

Saha çalışmalarında elde edilen veriler değerlendirilerek tarım ve hayvancılık başlığında 38, eğitim ve sosyal hizmetler başlığında 11, sanayi ve lojistik başlığında 4, maden başlığında 2, kültür ve turizm başlığında 16, enerji başlığında 4 öncelikli yatırım konusu tespit edilmiştir.

Ortaya çıkan yatırım konuları içerisinde hemen ve öncelikli yatırıma dönüşebilecek 10 ön fizibilite konusu tespit edilmiştir. Belirlenen konular şöyledir: Akyurt Serbest Bölge Kurulması, Ayaş Jeotermal Kaynaklı Meyve Sebze Kurutma Tesisi, Bala Flake Yem Üretim Tesisi, Elmadağ Lojistik Merkezi Kurulması, Güdül Yaşlı Bakımevi (Huzur Köyü) Kurulması, Kahramankazan Jeotermal Kaynak Analizi ve Jeotermal Sera Yatırımı, Kızılcahamam Perlit Madeni Açık İşletme Tesisi, Polatlı Soğan Kozmetik Ürünler Üretim Tesisi, Şereflikoçhisar Balık Üretim Tesisi, Şereflikoçhisar Tuz Makineleri İmalat Tesisi. Çalışma çerçevesinde, belirlenen konuların ön fizibilite raporları da hazırlanmıştır.

Hazırlanan bu çalışmadaki başlıkların çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi elbette mümkündür. Saha çalışmaları çerçevesinde yüz yüze görüştüğümüz ilgililere, paydaş toplantılarına katılan kamu ve özel sektör temsilcilerine, sivil toplum kuruluşlarımıza ve teknik uzmanlara teşekkür ediyoruz. Bu çalışmanın bundan sonraki daha kapsamlı çalışmalara bir girizgâh olmasını diliyoruz. Gerçekleşen her yatırım, hiç şüphesiz Ankara'nın kalkınmasında çok büyük olumlu etkilere sebep olacaktır.

Dr. Cahit ÇELİK

Ankara Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri

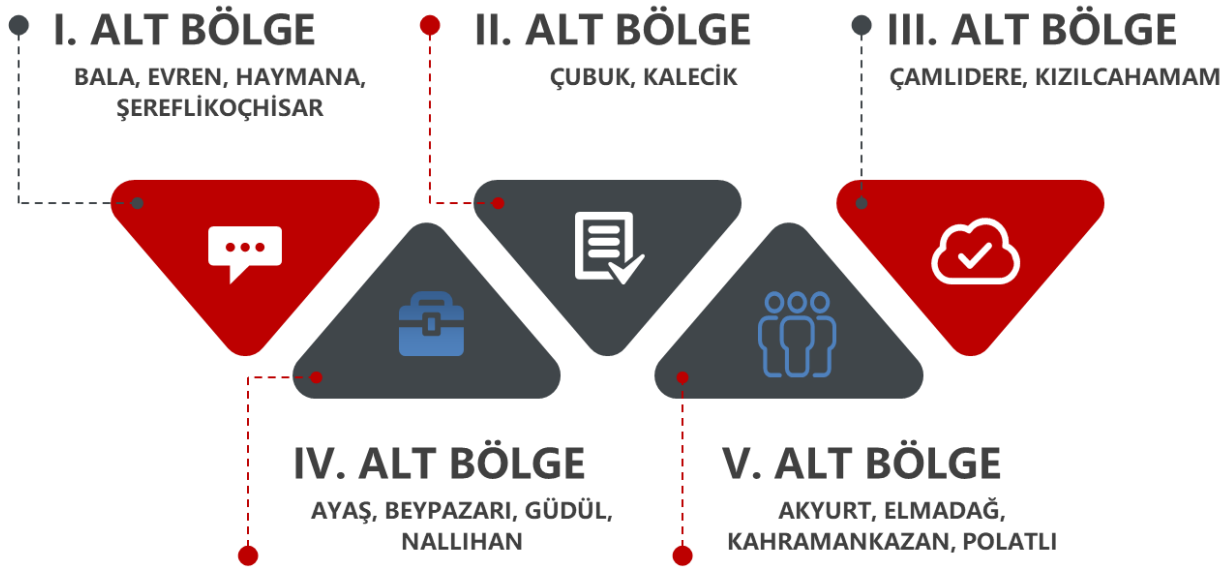
1. ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ

1.1. RAPORUN AMACI VE KAPSAMI

Raporun Amacı; Ankara'nın kırsalındaki yatırım fırsatlarının değerlendirilip mevcut potansiyeli ortaya koymak ve yatırımcıların kullanımına sunmaktır.

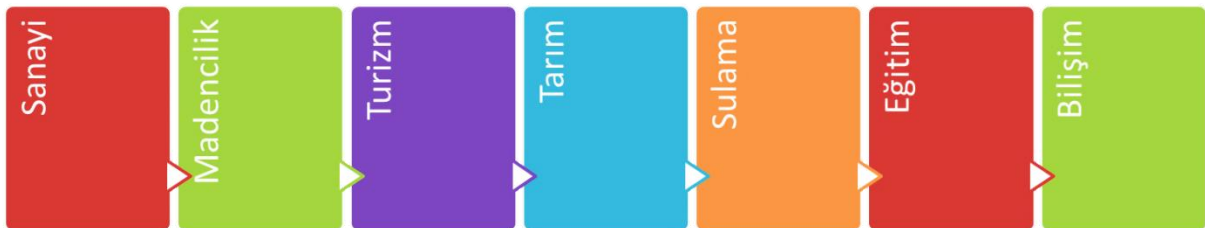
Raporun Kapsam ve Organizasyonu; Ankara periferisinde bulunan 16 ilçedeki yatırım fırsatlarının araştırma saha çalışmaları, analizleri yapılmıştır. Ankara 2014-2023 Bölge Planı'nda ilçelerin; ekonomik, sosyal ve coğrafi yapıları, birbirleriyle olan ilişki düzeyleri, fiziki yakınlıkları, genel gelişmişlik düzeyleri gibi unsurlar gözetilerek alt bölgelerin sınıflandırması yapılmıştır. Hazırlık, saha ve raporlama çalışması beş alt bölgeyi kapsamaktadır.

Şekil 1: Ankara'nın Alt Bölgeleri

İlçelerin mevcut durumu analiz edilmiştir. Özellikle iktisadi yapının temel unsurları niteliğindeki tarım, sanayi, turizm, hizmetler sektörü ve ticaret alanları analiz edilmiştir. İlçelerde altyapının mevcut durumu ortaya konmuştur. Bu çerçevede ulaştırma, haberleşme, sanayi alt yapısı, enerji, kamu yatırımları ve doğal kaynaklar incelenmiştir. İlçelerde kamu teşvik ve yardımları irdelenmiştir. İlçelerin güçlü, zayıf noktaları ile olası fırsat ve tehditler analiz edilmiştir.

Şekil 2: Analiz Çerçevesi

İlçelerde ulusal üst ölçekli planlar ve Ankara Kalkınma Planı da dikkate alınarak potansiyel yatırım alanları tespit edilerek listelenmiştir. İlçelerde gelişmesi muhtemel tarım, sanayi ve turizm konuları belirlenmiştir. Saha araştırması ile belirlenen yatırım konuları, yapılan toplantıda değerlendirilerek, konular netleştirilmiştir. Bu çerçevede T.C. Ankara Kalkınma Ajansı tarafından seçilen 10 yatırım fırsatı konusu için ön fizibilite raporu hazırlanmıştır.

Ankara Kırsal Yatırım Fırsatları raporunun hazırlık sürecinde detaylı saha çalışmaları ve analizler yapılmış, bölgedeki firma, sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları vb. gibi paydaşlar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ek olarak yatırım konuları ile ilgili ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılmış, araştırmalardan destek alınmış, daha önce gerçekleştirilmiş örnek çalışmalar incelenmiştir. Her ilçe ile ilgili çalışmalarda ele alınan her konuda kapsamlı veri tabanı ve yayın araştırması yapılmıştır. Mevcut veri kaynaklarından ulaşılamayan veriler için ilgili kurumlardan resmi yazılarla bilgi talebinde bulunulmuştur Yereldeki kurum ve kuruluşların bu proje için istekliliği, paydaşların sürece etkin katılımı, saha çalışmaları, yapılan araştırmalar hem bölgedeki illere model sunmuş hem Ankara'da gerçekleştirilecek yeni projeler için bir başlangıç oluşturmuş, hem de motivasyon sağlamıştır.

Şekil 3: Saha Çalışması Gerçekleştirilen İlçeler

Kalkınmanın yerelden başlamasının, sürdürülebilirliğin, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel refahın, modern ve etkili üretim tekniklerinin, pazarlamanın, katma değeri yüksek ürünler ortaya çıkarmanın, ürün işlemenin, depolamanın, eğitimlerin, yönetimin/yönetişimin, teknolojinin ve gelişimin her geçen gün önemini arttırdığı, dinamik olduğu ve kaçınılmaz olduğu görülmektedir.

1.2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Hazırlık Aşaması Çalışmaları: Projenin hazırlık aşamasında T.C. Ankara Kalkınma Ajansı'nda bir toplantı gerçekleştirilmiş olup, öncelikler, metodoloji, süreç izleme başlıklarında beklentiler belirlenmiştir. İlçe kaymakamlıkları koordinasyonunda paydaşlarla toplantılar organize edilmiş; görüşmeler yapılarak, çalışmaların genel hattı, arka planı, amaçları, hedefleri, yatırım konu önerileri kayıt altına alınmıştır. Proje sürecinin odağında bulunan taraflar ve proje ekibiyle detaylı görüşmeler gerçekleştirilmiş, bu durum sonraki aşamalarda, çevrimiçi görüşmelerde, anketlerde ulaşılabilecek olan hedef kitlenin ve paydaşların belirlenmesi ve genel durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Üst Politika Belgelerinin Analizi: Ankara Kırsal Yatırım Fırsatları raporunun hazırlanması kapsamında belirli üst politika belgeleri analiz edilmiştir. Bu kapsamda üst politika strateji belgeleri ve planları ayrıntılı olarak taranmış ve bu belgelerde yer alan politika ve eylemler incelenerek hazırlanan raporla ilgili konular tespit edilmiş ve önceliklerin oluşturulmasında katkı alınmış hem de önerilecek içeriklerin uyumlulaştırılması sağlanmıştır.

Beklentilerin Tespiti ve Mevcut Durum Analizi: Çalışmanın bu sürecinde veri toplama çalışmaları, anketler, çevrimiçi görüşmeler, paydaşlarla yüz yüze görüşme, proje ekip toplantıları gibi çalışmalar yer almaktadır. Projenin hedef kitlesinde yer alan ilgili ilçelerin potansiyelini ve görüşlerini tespit etmek için saha çalışmaları dışında Ankara genelindeki paydaşlara ulaşmak için çevrimiçi anket oluşturulmuş ve T.C. Ankara Kalkınma Ajansı kurumsal web sitesinde yayınlanmıştır.

Hazırlanan anketlerdeki soru formları hedef kitlenin beklenti ve görüşlerinin en iyi şekilde yansıtabilecekleri biçimde hazırlanmıştır. Anket çalışmasına 30 paydaş cevap vermiştir. Ankette; ilçelerin kalkınma potansiyeli olan sektörler, en önemli kalkınma kaynakları (ürün, alan, etkinlik vb.), ilçelerin markaları, üretim yöntemleri, yatırım alanları, teşvik unsurları, tanıtım ve pazarlama çalışmaları ile ilgili sorular yer almaktadır. Anketten elde edilen veriler, diğer verilerle birlikte alınarak, rapor içerisinde işlenmiştir.

Şekil 4: Ankara Kırsal Yatırım Fırsatları Raporu Hazırlık Süreci

Saha Çalışmaları: Proje çerçevesinde 16 ilçede 32 saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmalarına T.C. Ankara Kalkınma Ajansı uzmanları da katılmıştır. Saha çalışmalarında paydaşlarla toplantılar gerçekleştirilmiş, bazı ilçelerde de kurumlar yerinde ziyaret edilmiştir. Saha çalışmalarında yüz yüze görüşülen kişi sayısı 204'tür. Her ilçede gerçekleştirilen saha ziyaretleri sonrasında T.C. Ankara Kalkınma Ajansı uzmanlarıyla değerlendirme yapılmış, hafıza paylaşılmış ve iyileştirilmesi gereken süreçler ele alınmıştır.

Saha çalışmalarında öncelikle proje ile ilgili sunum yapılmış, sonrasında paydaşlarla ilçenin mevcut durumu ve öncelikli yatırım konuları müzakere edilmiştir. Yatırım yapılacak alanlar saha ziyaretleri ile yerinde görülmüş, birebirde görüşülemeyen kişi ve kurumlarla da çevrimiçi toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Saha çalışmaları ardışık şekilde planlanmış olup, raporlama süreci dâhil 2 ay içerisinde tamamlanmıştır.

Şekil 5: Görüşülen Kurum ve Kuruluşlar

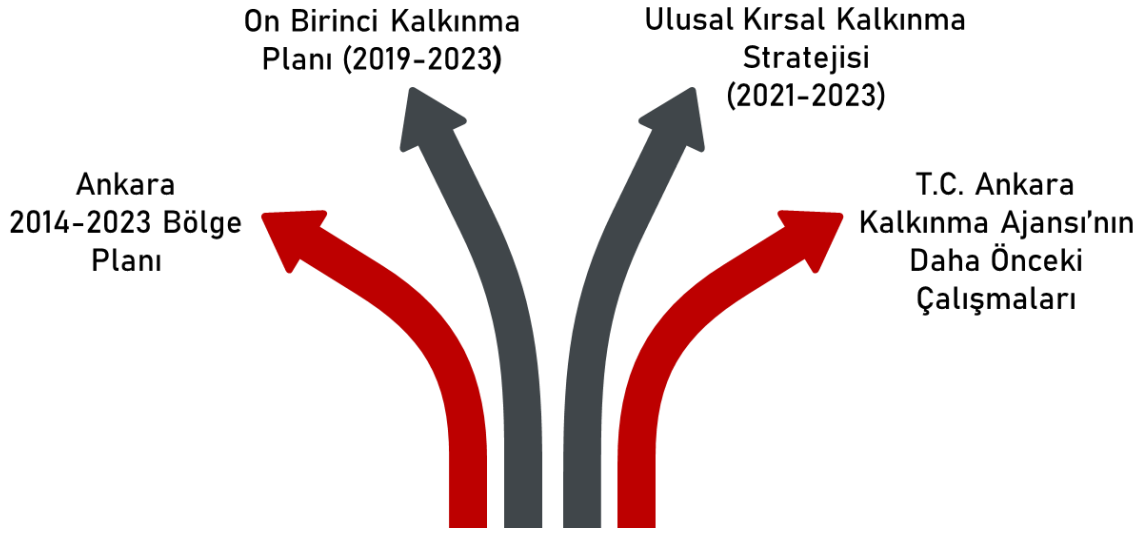
Özel Sektör Temsilcileri	OSB Müdürlükleri	İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri
Kaymakamlıklar	STK'lar (Dernek, Vakıf)	İlçe Tarım ve Orman M.
Belediyeler	İlçe Sosyal Hizmet Merkezleri	Tarım Kredi Kooperatifi
Üniversiteler	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Diğer Kooperatifler
Ticaret Odaları	Çalışma ve İş Kurumu İlçe M.	Genel Müdürlükler
Ticaret Borsaları	Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürlükleri	Yerel Eylem Grupları
Ziraat Odaları	İlçe Nüfus Müdürlükleri	Eğitim Kurumları

Gerçekleştirilen saha çalışmalarında ortaya çıkan yatırım konuları T.C. Ankara Kalkınma Ajansı'na sunulmuş, bu konular içerisinde hemen ve öncelikli yatırıma dönüşebilecek 10 ön fizibilite konusu tespit edilmiştir. Belirlenen konular şöyledir: Akyurt Serbest Bölge Kurulması, Ayaş Jeotermal Kaynaklı Meyve Sebze Kurutma Tesisi, Bala Flake Yem Üretim Tesisi, Elmadağ Lojistik Merkezi Kurulması, Gündül Yaşlı Bakımevi (Huzur Köyü) Kurulması, Kahramankazan Jeotermal Kaynak Analizi ve Jeotermal Sera Yatırımı, Kızılcahamam Perlit Madeni Açık İşletme Tesisi, Polatlı Soğan Kozmetik Ürünler Üretim Tesisi, Şereflikoçhisar Balık Üretim Tesisi, Şereflikoçhisar Tuz Makineleri İmalat Tesisi.

Kırsal Yatırım Fırsatları Raporu hazırlanırken, belirlenen ön fizibilite konuları ile ilgili Kaymakamlıklar bilgilendirilmiş, her bir proje ile ilgili muhatap kurum ve kişiler tespit edilmiş ve eş zamanlı bu çalışmalara da başlanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan rapor, Ankara ilçelerinde kırsal yatırım konusunda farkındalığın artmasına ve yeni proje fikirlerinin ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır.

2. ÜST ÖLÇEKLİ POLİTİKALAR VE PROGRAMLAR

Şekil 6: İncelenen Politika ve Programlar

2.1. ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI (2019-2023)

On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), “daha fazla değer üreten, daha adil paylaşan, daha güçlü ve müreffeh Türkiye” vizyonuyla uzun vadeli bir perspektif sunmaktadır. İnsan odaklı kalkınma anlayışıyla bireylerin üreterek gelir elde edebileceği, yeni bilgi ve teknolojilere uyum sağlama becerilerini geliştirebileceği, sosyo-ekonomik yaşama daha aktif katılım sağlayabileceği ortamların oluşturulması; toplumsal refahın yaygınlaştırılması doğrultusunda şehirlerin ve kırsal alanların daha iyi iş fırsatları ve yaşam ortamları sunabilir hale getirilmesi esastır.

Bu çerçevede kırsal alanda yaşam standartlarının yükseltilmesi için kırsal kalkınmaya ilişkin kurumsal ve yerel kapasitenin geliştirilmesi, kadınlara, genç çiftçilere vb. gruplara pozitif ayrımcılık uygulanması, üretici örgütlerinin sosyal dayanışma, işbirliği, eğitim ve finansman konularında öncü kurumlar olması planlanmaktadır. Kırsalda yaşam kalitesini artırmaya, kırsalı korunan, yaşanan ve üreten alanlar haline getirmeye yönelik çevresel destek ve teşvikler artırılması hedeflenmektedir. Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması kapsamında köylerde yoksullukla mücadele çalışmalarının üretim ve istihdam odaklı sürdürüleceği belirtilmektedir.

Kırsaldaki üretim ve yaşam biçimlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik kırsal mirasın yaşatılması, tabiat ve kültür varlıklarının korunması hedeflenmektedir. Köylerdeki üretim ve yaşam biçimleri ile tabiat ve kültür varlıklarının korunmasını teminen; köylere özgü geleneksel zanaat ve el sanatları, agro-turizm, coğrafi işaretli ürünler, süs bitkileri, bağcılık, arıcılık, balıkçılık, kümes hayvancılığı, alternatif tarım ürünleri üretimi, tarım ve gıda ürünlerindeki geleneksel üretim ve saklama bilgisini gelecek kuşaklara taşıyacak girişimler ve işbirlikleri gibi alanların desteklenmesine devam edileceği belirtilmektedir.

Turizm hizmetlerinin çeşitliliği ve niteliğinin artırılarak turizmin ekonomiye katkısının önemli ölçüde artırılacağı vurgulanmaktadır.¹

2.2. ULUSAL KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ (2021-2023)

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023) içerisinde özel olarak;

- Sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla, kırsaldaki beşerî ve doğal kaynak potansiyelini yenilikçi bir anlayışla harekete geçirmek, koruma ve kullanma dengesini gözeterek doğal kaynakları korumak,
- Kırsal ve kentsel alanlar arasındaki gelişmişlik farklılıklarını azaltmak,
- Geleneksel geçimlik/yarı-geçimlik üretim yapan küçük aile işletmelerini korumak ve yaşatmak,
- Kırsalda kurulan ve gıda güvenliğine de katkı sağlayan tarım işletmelerini ve tarım dışı işletmeleri desteklemek,
- Yoksulluğu azaltarak kırsalda yaşayan insanları düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturmak, bu insanların yaşam standartlarını yükseltmek,
- Göçlerin kırsal alanlar üzerindeki olumsuz etkileriyle mücadele etmek ve kırsal nüfusun kırsalda tutunmasını sağlamak amaçlamaktadır.²

2.3. ANKARA BÖLGE PLANI 2014-2023

Ankara 2014-2023 Bölge Planı içerisinde kırsal yatırım konusuna geniş şekilde yer verilmiştir. Ankara'da kır-kent dengesini iyileştirmek, yaşanabilir bir kırsal yerleşim deseni oluşturmak ve bölge içinde gelişmişlik farklarını azaltmak hedeflenmektedir. Ankara 2014-2023 Bölge Planı'nda Ankara'da tarımın ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturduğu; alt bölgelerde katma değeri yüksek tarımsal üretimin yaygınlaştırılması ve kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için sahaya inilerek bilinçlendirme çalışmaları yürütülmesi planlanmaktadır. Alt bölgelerde alternatif gelir ve istihdam alanları oluşturulması ve kırsal ekonominin hızla değişen pazar koşullarında rekabet gücü kazanabilmesi için tarımsal verimliliği sağlamanın yanında, karşılaştırmalı üstünlüklerinin olduğu alanlarda ilçelerin yerel ayırt edici özelliklerini belirleyerek ve bunları geliştirerek, sahip olduğu varlıkları, yenilikçi yöresel ürünlere dönüştürmesi için çalışma yürütülmesi planlanmaktadır. Bölge halkı için alternatif gelir kaynağı haline gelmesi yönünde gerekli altyapı ve üstyapı geliştirme modellerinin oluşturulması planlanmaktadır.

Hem tarım hem de tarım dışı sektörlerde, yöresel ürünlerin pazar araştırmaları da yapılmak suretiyle tespit edilmesi, üretilmesi, tanıtımı ve pazarlanması için ilçe bazlı strateji dokümanları oluşturulması hedeflenmektedir. Turizm koridorunda bulunan ilçelerin rekabet gücünü artırmaya yönelik destekler verilerek bölgedeki turizm sektörü desteklenecek ve buna bağlı olarak istihdam artışı gerçekleştirilecektir.

Bölgenin ekonomik faaliyetlerinde önemli yer tutan tarımsal üretimin katma değerinin artırılması ve kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için; tarım ürünlerinin işlenip paketlenmesi

¹ On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf>

² Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023) <https://www.tarimorman.gov.tr/TRGM/Belgeler/UKKS-Strateji-Belgesi.pdf>

gibi sanayi yatırımları desteklenecek, jeotermal kaynakların kurutma ve seracılıkta kullanılmasına yönelik çalışmalar ve uygulamalar gerçekleştirilecek; bölge için yeni tarımsal ihracat ürün grupları oluşturulacaktır. Bölgede güneşe dayalı ticari elektrik üretim yatırımları gerçekleştirilecektir.³

2.4. T.C. ANKARA KALKINMA AJANSI'NIN DAHA ÖNCEKİ ÇALIŞMALARI

T.C. Ankara Kalkınma Ajansı, kırsal kalkınma, yatırım ve potansiyeller konusunda daha önce de çeşitli araştırma, analiz ve raporlama çalışmaları gerçekleştirmiştir.

- Kırsalda Kalkınma ve Kırsal Kobilerin Durum Değerlendirmesi,
- Ankara Kırsal Turizm Saha Araştırması,
- Kentsel Tarım Stratejisi Raporu,
- Ankara Sektörel Rekabet Analizi,
- Ankara'nın Türkiye'nin Uluslararası Transit Noktasına Dönüşümü,
- Ankara'da Genç Girişimciliği Destekleme Stratejisi,
- Ankara'da Tarımsal Ürünlerin Ticarileştirilmesinde Yenilikçi Yaklaşımlar,
- Ankara Göç Analizi,
- Ankara'da Kadın Girişimciliği Örnekler ve Yol Haritası,
- Sağlık ve Termalin Başkenti Ankara,
- Ankara Kırsal İnovasyon Yol Haritası 2017-2023, bu çalışmalardan bazılarıdır.⁴

³ Ankara 2014 – 2023 Bölge Planı, https://www.ankaraka.org.tr/tr/ankara-bolge-plani-2014-2023_295.html

⁴ Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>

3. GENEL

Ankara, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti, en kalabalık ikinci, yüzölçümü olarak da en büyük üçüncü şehridir. 2021 nüfusu 5 milyon 747 bin 325'tir. Nüfuslarına göre şehirler listesinde belediye sınırları göz önüne alınarak yapılan sıralamaya göre Ankara dünyada 57. sırada yer almaktadır. Ankara'nın 25 ilçesi ve bu ilçelere bağlı 1425 mahallesi bulunmaktadır. Ankara nüfusunun %89'u merkezde bulunurken kalan kısmı diğer alt bölgelere dağılmıştır.

Ankara'yı çevreleyen art bölgeler şöyledir: TR41 Bölgesi (Bursa, Eskişehir, Bilecik), TR42 Bölgesi (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR82 Bölgesi (Çankırı, Kastamonu, Sinop), TR71 Bölgesi (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir), TR52 Bölgesi (Konya, Karaman), TR72 Bölgesi (Kayseri, Sivas, Yozgat).

Ankara'da devlet ve vakıf dâhil toplam 22 üniversite bulunmaktadır. Ankara'daki sanayi işletmelerinin %69'u mikro, %29'u küçük ölçekli işletmelerdir. Ankara'da sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde; ilk sırada %23,18 ile mobilya, ikinci sırada %23,06 ile metal ürünleri, üçüncü sırada ise %14,06 ile makine ekipmanları sektörleri yer almaktadır. Ankara'da toplam 13 organize sanayi bölgesi ve 7 Teknoloji Geliştirme Bölgesi faaliyet göstermektedir.

2020 yılı Türkiye GSYH'ında Ankara ilinin payı %9,6 ile 482 milyar 589 milyon TL'dir. 2021 yılında Ankara ili tarafından gerçekleştirilen ihracat 9,3 milyar dolardır ve Ankara ülkemiz ihracatında ilk 10 şehir arasında 6. sırada yer almaktadır. 2020 yılında Ankara'nın ihracatı 7.763 milyon USD, ithalatı ise 11.431 milyon USD'dir.

Ankara'da üretilen önemli ürünler; yer elması, marul, kimyon (işlenmemiş), pancar, aspir tohumu, havuç, soğan (kuru, taze), ığde, ıspanak, turp (bayır), yulaf, nohut (kuru), anason (işlenmemiş), bal kabağı, arpa, fiğ (adi) tohumu, hünnap, fiğ (macar), vişne, zerdali, dut, buğday, kabak, lavanta, kavun, mercimektir.

Ankara'da 7'si Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı, 9'u askeri ve 42'si özel toplam 58 müze bulunmaktadır. Ankara'da 677 arkeolojik sit alanı, on kentsel sit alanı, altı tarihi sit alanı, beş arkeolojik ve doğal sit alanı, bir tarihi ve kentsel sit alanı, bir doğal ve tarihi sit alanı bulunmaktadır. İlin adını taşıyan tavşanı, keçisi, atı ve kedisi dünya çapında bilinmektedir. Türk Patent ve Marka Kurumundan alınan bilgiye göre, Ankara'nın mahreç işareti alan ürünleri şöyledir: Akyurt Fıtı Çorbası, Akyurt Homaçası, Akyurt Soğuk Çorbası, Akyurt Tandır Böreği, Akyurt Tutmaç Aşı/Çorbası, Ankara Döneri, Kızılcahamam Bazlaması, Mamak Kutludüğün Ekşi Maya Ekmeği, Mamak Ravak Yoğurdu, Nallıhan Örtmesi, Nallıhan İğne Oyası, Polatlı Soğanı, Çamlıdere Höşmerim Tatlısı, Çubuk Turşusu, Şereflikoçhisar Tahinli Pidesi, Ankara Simidi, Ankara Tava, Beypazarı Havuç Lokumu, Beypazarı Kuru, Kalecik Ekmeği, Kalecik Karası Üzümü, Kalecik Çöreği, Kazan Kavunu, Ankara'nın menşe adı tescilli ürünleri şöyledir: Ankara Andezit Taşı, Ayaş Dutu, Ankara Erkeç Pastırması, Gölbaşı Sevgi Çiçeği, Çubuk Agat Taşı.

Ankara birçok uluslararası kuruluşta da ev sahipliği yapmakta ve bu yönüyle Türkiye'nin söz konusu örgütlerle olan ilişkilerinde aktif ve yönlendirici bir rol oynamaktadır.

4. MEVCUT DURUM

Mevcut durumun tespitinde SWOT analizi yönetimden faydalanılmıştır. SWOT ya da Türkçe kısaltmasıyla GZFT; “Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler” kelimelerinin baş harflerinden oluşmuştur. SWOT da bu kelimelerin İngilizce karşılıklarıdır. SWOT analizi genellikle bir stratejik planlama çalışmasının başlangıcında veya bir parçası olarak kullanılır. Çerçeve, bir bölgenin daha önce dile getirilmeyen başarı fırsatlarını ortaya çıkarmasını sağladığı ve tehditleri aşırı külfetli hale gelmeden önce vurguladığı için, karar verme için güçlü bir destek olarak kabul edilir.

Şekil 7: SWOT Analizi Kapsamı

Adından da anlaşılacağı gibi, bir SWOT analizi dört unsuru inceler. Güçlü Yönler; başarılı bir sonucu destekleyen içsel nitelikler ve kaynaklardır. Zayıf Yönler; başarılı bir sonuca karşı çalışan dâhili nitelikler ve kaynaklardır. Fırsatlar; bölgenin yararlanabileceği veya kendi yararına kullanabileceği dış faktörlerdir. Tehditler; bölgenin başarısını tehlikeye atabilecek dış faktörlerdir. Bu dört öğenin her biri altında tanımlanan öğeleri düzenlemek için genellikle bir SWOT matrisi kullanılır. Bir SWOT matrisi genellikle, her çeyreğin belirli öğelerden birini temsil ettiği dört çeyreğe bölünmüş bir karedir. Karar vericiler, ilk çeyrekte belirli güçlü yönleri, sonraki çeyrekte zayıf yönleri, ardından fırsatları ve son olarak tehditleri belirler ve listeler.

Mevcut durum analizi çalışmalarında 16 kırsal ilçe esas alınmıştır. Analizde özellikle iktisadi yapının temel unsurları niteliğindeki tarım, sanayi, turizm, hizmetler sektörü ve ticaret alanları analiz edilmiştir. İlçelerde altyapının mevcut durumu ortaya konmuş, bu çerçevede ulaştırma, haberleşme, sanayi alt yapısı, enerji, kamu yatırımları ve doğal kaynaklar incelenmiştir. İlçelerde gerçekleştirilen saha çalışmaları, ulusal üst ölçekli planlar ve Ankara Kalkınma Planı da dikkate alınarak potansiyel yatırım alanları tespit edilerek listelenmiştir. İlçelerde gelişmesi muhtemel tarım, sanayi ve turizm konuları belirlenmiştir. Ayrıca kamu teşvik ve yatırımları da irdelenmiştir. T.C. Ankara Kalkınma Ajansı'nın uygun gördüğü yatırım konularında teknik ve ekonomik analizler yapılmış ve rapor ekinde sunulmuştur.

4.1. AKYURT

Tablo 1: Akyurt GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> Çankırı, Kastamonu ve Sinop'u Ankara'ya bağlayan karayolu üzerinde olması Ankara Esenboğa Havalimanı'na yakın olması İlçede elektronik, gıda, lojistik, tekstil, otomotiv, elektrik, mobilya sektörlerinde firmaların bulunması İlçenin Ankara'ya yakınlığı İlçenin zirai üretime uygun olması 	<ul style="list-style-type: none"> İlçe tanıtımındaki eksiklik Turizm alt yapısının zayıf olması Sosyal etkinlik alanlarının az olması Yükseköğretim kurumlarının olmaması Tarımsal üretim potansiyelinin yeterince değerlendirilmemesi Kooperatifçilik bilincinin zayıf olması İlçede girişimcilik potansiyelinin zayıf olması İlçe sakinlerinin sanayide genelde mavi yaka işlerde çalışması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> Ankara Üniversitesi'nin Akyurt'ta Meslek Yüksekokulu kurma kararı Akyurt'un göç alan bir ilçe olması İlçede sanayinin gelişiyor olması İlçenin fuar ve kongre organizasyonlarına uygun bir konumda olması 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomik krizlerden doğan işsizlik ve göç verme Sanayi yapılaşmalarının şehrin karakteristiğini bozması Çevre illerden gelen göçün niteliksiz büyümeye sebep olması Rakiplerin bölgede daha fazla söz sahibi olma isteği

4.2. AYAŞ

Tablo 2: Ayaş GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> Tarım ve hayvancılığın gelişmiş olması Tarihi arka planı Kaplıca, ılıca ve içmeceleri ile gastronomi konusunda bilinirliği Dut ve domates gibi meşhur ürünlerinin bulunması İlçede Ankara Üniversitesi meslek yüksekokulunun olması 	<ul style="list-style-type: none"> Alternatif turizm faaliyetlerinin yetersizliği Hayvansal üretimin katma değerli ürünlere dönüşmemesi Ulusal alanda bilinirlik çalışmalarının yetersizliği Konaklama imkanlarının yetersizliği İş sahalarının yetersizliği
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> Planlanan demiryolu ile hem yük hem de hızlı yolcu taşıma altyapısının sunulması Tarihi İpek Yolu güzergâhında bulunması Doğal kaynakların turizm potansiyeli Bölgede sanayi yatırımlarının artıyor olması İlçede kaliteli çimento hammaddeleri bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> İlçenin göç vermesi Şehirleşmenin şehrin dokusunu bozması Ulaşım kanallarının çeşitlendirilmemesi Sanayileşmenin ilçenin doğal güzelliklerini gölgelemesi İklim değişikliği ve kuraklık

4.3. BALA

Tablo 3: Bala GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Tarımsal üretimin fazla olması • Yemek kültürünün gelişmiş olması • Hacettepe Üniversitesi Bala Meslek Yüksekokulu'nun bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> • İlçede sanayinin yeterince gelişmemiş olması • Tanıtım ve bilinirlik çalışmalarının yetersiz olması • Tarımsal sulama alt yapısının zayıf olması • Ürün işleme ve paketlenme tesislerinin yetersiz olması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> • Tarımsal hammadde temini konusunda potansiyelin bulunması • Kesikköprü Barajı'nın ve Beynam Ormanları'nın ilçe sınırları içerisinde olması • Bala-Kesikköprü demir yatağının bulunması • İlçenin sanayi gelişimine açık olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik krizler sebebiyle işgücünde kayıp yaşanması • İlçenin göç vermesi • Üretilen tarımsal ürünlere alıcı bulunamaması • Kuraklık ve don gibi doğal felaketler

4.4. BEYPAZARI

Tablo 4: Beypazarı GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Kırsal mirasın korunuyor olması • Sanayinin gelişmiş olması • Tarım ürünlerinin katma değerli ürüne dönüştürülmesi • Beypazarı konaklarının ilçede bulunması • Karakoca Maden Suyu Tesislerinin ilçede bulunması • Sanayi alt yapısı ve kültürünün gelişmiş olması • Doğa turizmi konusunda alternatiflerin bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> • İlçenin göç vermesi • Turizm alt yapısının istihdama dönüşmemesi • Konaklamalı turist sayısının günübirlik turistlere oranla az olması • Tanıtımın İç Anadolu Bölgesi ve çevresiyle sınırlı kalması • Kış turizminin olmaması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> • Tarımsal ürün çeşitliliğinin fazla olması • Tarihi İpekyolu üzerinde bulunması • İlçede üretilen ürünlerle ilgili "organik ürün" algısı • Beypazarı Tarihi Kenti'nin Dünya Mirası Geçici Listesi'ne alınması 	<ul style="list-style-type: none"> • Göçle birlikte nitelikli eleman bulamama • Sanayinin ilçenin doğal güzelliklerini gölgelemesi • İlçeye özgü ürünlerin diğer ilçe ve illerde de üretiminin yapılması • Sanayi kuruluşlarının istihdam edecekleri elemanları Ankara merkezden getirmesi

4.5. ÇAMLIDERE

Tablo 5: Çamlıdere GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Turizm (inanç, doğa, müze) alt yapısının güçlü olması • İlçede tanıtım ve markalaşma çalışmalarının yoğun olması • Her yıl Aluç Dağı Festivali'nin yapılması • Türkiye'nin en kapsamlı ikinci macera parkının ilçede bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> • İlçeye ulaşım imkânlarının yetersiz olması • İlçenin göç vermesi • Sanayinin (özellikle tarımsal) gelişmemiş olması • Komşu ilçelerle ulaşım, ticaret ve işbirliği ağının zayıf olması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> • Çamlıdere'de yatırımcıların 2. Bölge teşviklerinden yararlanabilmesi • Alternatif turizm (termal gibi) imkânlarının bulunması • İlçede perlit yataklarının bulunması • Bölgenin sanayi yatırımlarına açık olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Tanıtım çalışmalarının sürdürülebilirliğinin sağlanamaması • Göçle birlikte gelen nitelikli eleman bulma sorunu • İlçede turizm alanlarının net tanımlanmamış olması • Bölgede villa benzeri yapıların artması

4.6. ÇUBUK

Tablo 6: Çubuk GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Ankara merkeze ve havalimanına yakın olması • Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nin ilçede olması • Çubuk Turşu ve Kültür Festivali, Aşure ve Birlik Günü, Akkuzulu Domates Şenliği festivallerinin ilçede gerçekleştirilmesi • Tarımsal ve hayvansal üretimin fazla olması • Çubuk Barajı'nın ilçede olması • Ticaret Borsası'nın bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> • İlçenin göç vermesi • Yurt ve konaklama imkânlarının yetersiz olması • Sanayi alt yapısının zayıf olması • Sosyal tesis ve imkânların yetersiz olması • Turizm konusunda tanıtım ve markalaşma çalışmalarının yetersiz olması <ul style="list-style-type: none"> • Tarımsal üretimde markalaşmaya gidilmemesi
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> • İlçede tarihi ve doğal turizm potansiyeli bulunması • Tarımsal ürünlerin katma değere dönüştürme potansiyeli • Lojistik ve ulaşım konusunda avantajı 	<ul style="list-style-type: none"> • Üniversite öğrencilerinin Ankara merkezde konaklamayı tercih etmesi • Havalimanının sanayileşme çalışmaları için engel teşkil etmesi • İlçedeki göçle ortaya çıkan nitelikli eleman ihtiyacı

4.7. ELMADAĞ

Tablo 7: Elmadağ GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> Ankara merkeze yakın olması Büyük sanayi kuruluşlarının bulunması ve istihdam sağlaması Tarımsal üretimin fazla olması Organize sanayi bölgelerinin varlığı Kırıkkale ve komşu illere geçiş güzergâhında bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> Konaklama imkânlarının bulunmaması Turizm çalışmalarının yetersizliği Sulama sistemlerinin ve kaynakların yetersizliği Nitelikli meslek elamanı eksikliği Lojistik eksikliği
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> Organik ve yöresel ürünlerin varlığı Elmadağ Mobilyacılar İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması Elmadağ'ın göç alan bir ilçe olması Turizm konusunda potansiyelin bulunması Son yıllarda tarımda yerel üretime verilen önem Farklı ürünlerle yeni tüketim alanları oluşturulma kapasitesi 	<ul style="list-style-type: none"> Tarım ve turizmin sanayinin gölgesinde kalması Kalite ve nicelikte zayıf yerel işgücü piyasası Dünyada yaşanacak olası ekonomik krizler ve salgınlar Üretim kalitesinde meydana gelecek bozukluklar Pazarlama konusunda alt yapının geliştirilmemesi

4.8. EVREN

Tablo 8: Evren GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> Evren'in Hirfanlı Baraj Gölü kıyısında yer alması Sakin, huzurlu ve düzenli bir yerleşim olması Tarımsal üretim alanlarının ve balıkçılığın varlığı 	<ul style="list-style-type: none"> Ankara'ya en uzak ilçelerden biri olması Tanıtım ve turizm çalışmalarının yetersiz olması İlçenin su kaynaklarının turizm, istihdam ve yatırım için değerlendirilememesi Sanayinin olmaması Pazarlama ve kooperatifleşmenin zayıf olması Soğuk hava deposunun olmaması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> Seracılık, bağcılık, balıkçılık ve tarım konusunda potansiyel bulunması Su sporları konusunda potansiyelinin bulunması Kamp ve kuş gözlemi vb. konularda turizm potansiyelinin bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> İlçeden yurt dışına göçlerin olması İlçede nitelikli meslek elemanı ve işgücü bulamama Kayıt dışı üretimin fazla olması

4.9. GÜDÜL

Tablo 9: GÜDÜL GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> Güdü'l'ün tarihi kent dokusunu korumuş olması Güneyce bölgesinde besi yetiştiriciliği ve süt üretiminin olması Kiraz Festivali ve Kapama Şöleni'nin ilçede yapılması İlçede kent müzesinin bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> Konaklama imkânlarının yetersizliği Sosyal imkânların (lokanta, kafe) sınırlı olması Yöresel ürünlerin alınabileceği yerlerin olmaması Turizm amaçlı tanıtım ve pazarlama çalışmalarının zayıflığı İlçede nitelikli iş gücünün olmaması Üretim şeklinin babadan kalma usullerle devam etmesi
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> Doğal ve tarihi turizm potansiyelinin bulunması Pomza, manganez ve perlit rezervleri Güdü'l'ün sakin şehir (cittaslow) olması sebebiyle huzurlu, sakin bir yaşam alanı oluşturması Güdü'l arazilerinin küçük aile çiftliği işletmelerine uygun olması Hayvansal ürünler konusunda üretim potansiyelinin bulunması İnözü Vadisi'ndeki mağaraların varlığı 	<ul style="list-style-type: none"> İlçede üretilen ürünlerin diğer ilçelerin markaları altında satılması İlçenin göç vermesi Tarımsal üretimin devamlılığını sağlayacak neslin (genç üreticilerin) olmaması Tarımsal ürünlerin atalık yerine yabancı tohumlardan elde edilmesi

4.10. HAYMANA

Tablo 10: Haymana GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> İlçede jeotermal kaynak varlığı ve kaplıca turizminin gelişmiş olması İlçede Ticaret Borsası'nın olması Tarımsal üretimin gelişmiş olması Tarım ve hayvancılık kooperatifçiliğinin yaygın olması Uluslararası Haymana Kaplıca Festivali ve Kültür Şenliklerinin yapılması 	<ul style="list-style-type: none"> İlçenin göç vermesi Yatırım yapılacak arazilerin sınırlı olması İlçe sanayisinin gelişmemiş olması Termal dışındaki turizm konularında tanıtım eksikliği Sulama imkânlarının sınırlı olması Üretimde yeni teknolojilerin kullanılmaması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> Haymana'da yatırımcıların 2. Bölge teşviklerinden yararlanabilmesi Jeotermal enerji, konut ısıtma, meyve sebze kurutma potansiyeline sahip olması Jeotermal turizm konusunda yatırım imkânlarının bulunması Manganez ve mermer rezervlerinin bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> Jeotermal kaynakların uygun yatırımlarda değerlendirilememesi İklim kaynaklı üretim ve sulama kayıplarının yaşanması Kalite ve nicelikte zayıf yerel işgücü piyasası

4.11. KAHRAMANKAZAN

Tablo 11: Kahramankazan GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Kurtboğazi Barajı'nın ilçede bulunması • Düzenli ve gelişen metropol yapısı • İlçedeki et kombinasi • Gelişmiş sanayi • Ulaşım alt yapısı • Tarım ve hayvancılık üretimi 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal etkinlik imkânlarının yetersizliği • İlçede çalışanların Ankara merkezde yaşamayı tercih etmesi • Bölünmüş tarım arazileri • Tanıtım ve turizm faaliyetlerinin yetersizliği • Turizm alanlarının geri planda kalması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> • Jeotermal kaynakların varlığı • E-89 devlet karayolu ve TEM Otoyolu • Kaliteli çimento hammaddeleri, kireçtaşı, torona rezervlerinin bulunması • Seracılık çalışmalarının yaygınlaşması • Fuar ve Kongre merkezi olma potansiyeli • Büyüyen sanayi alt yapısı 	<ul style="list-style-type: none"> • Bölgenin göç vermesi • İlçe merkezinin sanayi baskısına maruz kalması • Özellikle et ürünleri konusunda hedef pazarın diğer ilçelere yönelmesi • Kuraklık kaynaklı tarımsal üretimin azalması

4.12. KIZILCAHAMAM

Tablo 12: Kızılcahamam GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> • İlçeye kolay erişebilirlik • Jeotermal varlıkların, şifalı ve kaplıca sularının kullanılması • Soğuksu Milli Parkı'nın ilçede yer alması • Kaplıca ve doğa turizminin gelişmiş olması • İlçenin Ankara'ya yakınlığı 	<ul style="list-style-type: none"> • Tarımsal arazilerin azlığı • Şehir merkezinin yoğun olması • İlçenin göç vermesi • Sanayinin gelişmemiş olması • Kurtboğazi, Eğrekkaya ve Akyar baraj kaynaklarının verimli kullanılmaması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> • Jeotermal sera ve konut ısıtma potansiyeli • Alternatif turizm potansiyeli • İşlenebilir maden potansiyeli • Termal turizme yönelik talebin artması • İlçe sakinlerinde gelişen turizm bilinci • Perlit ve çinko rezervlerinin bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaplıca turizmi konusunda düşük kalitede hizmet veren işletmelerin artması • Göç sebebiyle nitelikli eleman bulmada sorunlar yaşanması • Şehir yerleşiminin genişleyememesi sebebiyle alt yapı sorunları yaşanması

4.13. KALECİK

Tablo 13: Kalecik GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> Tarımsal üretimin güçlü olması Kalecik Kalesi ve tarihi eserlerin varlığı İlçede tabakçılık, bakırcılık ve kumaş dokumacılığının gelişmiş olması Bağcılık faaliyetlerinin yoğun olması İlçenin mikroklima özelliği sebebi ile ürün çeşitliliği sağlaması 	<ul style="list-style-type: none"> Turizm konusunda tanıtım çalışmalarının yetersiz olması İlçe merkezinin yoğun olması Lojistik alt yapısının zayıf olması Ulaşım imkânlarının sınırlı olması Konaklama imkanlarının sınırlı olması Sosyal faaliyet ve alanların yetersiz olması Tarım ürünlerinin katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülemediği
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> Kalecik Tarıma Dayalı Organize Sanayi bölgesinin kurulması İlçede bentonit, mermer yatakları ve krom cevherinin bulunması Meyve sebze işleme potansiyeli Tıbbi ve aromatik bitki üretim potansiyeli 	<ul style="list-style-type: none"> İlçeden Ankara merkeze göçün artması Tarım ürünlerinin işlenmesi için diğer ilçelere gönderilmesi İklimsel koşullardan kaynaklı tarımsal ürünlerin değerlendirilememesi

4.14. NALLIHAN

Tablo 14: Nallihan GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> Nallihan Kuş Cenneti, Hoşebe, Ilıca Şelalesi, Taptuk Emre, Bacım Sultan'ın ilçede olması Çayırhan ve Sarıyar'daki madencilik ve enerji yatırımları İlçenin ipek iğne oylarının, tel kırma ve dokumacılığının ünlü olması İkliminin turizm için uyumlu olması Yerel festivallerin varlığı 	<ul style="list-style-type: none"> Kamu sektörü istihdamının yoğun olması Tarımsal üretimin domates, fasulye ve patates gibi ürünlerle sınırlı kalması Konaklama ve sosyal etkinlik imkânları ile hizmet sektörünün yetersiz olması İlçe turizm faaliyetlerinin günü birlik olması ve tanıtım eksikliği Ürünlerde markalaşma olmaması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> İlçenin değerlendirilmemiş doğa ve tarih turizmi ile konaklama potansiyeli İlçenin Tarihi İpek Yolu üzerinde yer alması Juliopolis Antik Kenti'nin ilçe sınırları içerisinde yer alması Yetiştirilen tarım ürünlerinin katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi potansiyeli Yöresel ve kültürel değerlerin çeşitliliği 	<ul style="list-style-type: none"> Sürekli göç sonucu nitelikli iş gücü bulamama riski İklim kaynaklı üretim zayıfları Ekonomik krizin devam etmesi Medyadaki yanlış haber ve bilgiler

4.15. POLATLI

Tablo 15: Polatlı GZFT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Polatlı'nın Türkiye'nin tarım ambarı durumunda olması • Pazarlamada yerel medyanın ve kurumların etkin olması • İlçede Ticaret Borsası'nın bulunması • Sanayi'nin organize sanayi bölgeleriyle birlikte gelişmiş olması 	<ul style="list-style-type: none"> • İlçe turizm çalışmaları, yatırım ve tanıtım faaliyetlerindeki yetersizlik • Konut fiyatlarının yüksek olması • Sosyal etkinlik alanlarının sınırlı olması • Bilinçli üretim modellerinin kırsalda tam yaygınlaşmamış olması • Jeotermal su kaynaklarının yeterince değerlendirilememesi
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> • İlçede farklı üniversitelerin meslek yüksekokullarının bulunması • İlçenin Eskişehir-Ankara devlet yolu üzerinde yer alması, Ankara-Eskişehir hızlı tren yolunun ilçeden geçmesi Sakarya Meydan Muharebesi'nin Polatlı'da yapılmış olması ve tarihi Gordion Şehri'nin ilçede bulunması • Kullanılacak yeni teknolojilerin varlığı • Tarımda doğal üretim • Mermer, sepiyolit ve jeotermal rezervlerinin bulunması • Farklı ürünlerle yeni tüketim alanları oluşturulma kapasitesi • İhracat imkânları ve gelişen ülke pazarlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Ülke ekonomisinde oluşacak ekonomik krizler • Sanayi sebebiyle turizm ve tanıtım çalışmalarının geri planda kalması • Bölgede yaşanacak, doğal afetler. (kuraklık, sel, dolu) • Sanayi bölgesinde yatırım alanlarının hızla tükenmesi • Üreticilerin soğan gibi ürünleri yetiştirmemesi

4.16. ŞEREFLİKOÇHISAR

Tablo 16: Şereflikoçhisar GFZT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER (S)	ZAYIF YÖNLER (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Tuz Gölü'nün ve Hirfanlı Barajı'nın ilçe sınırlarında yer alması • İlçede tuz ve alçı üretiminin fazla olması • Tarımsal üretimin gelişmiş olması 	<ul style="list-style-type: none"> • İlçedeki sosyal ve kültürel alanların yetersizliği • Turizm tanıtım çalışmalarının yetersizliği • OSB içindeki işletmelere yönelik yatırım desteklerinin sınırlı olması
FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
<ul style="list-style-type: none"> • Hayvancılık sektöründe kredili besicilik üretim modelinin yaygınlaşması • İlçenin Konya, Kırşehir, Aksaray illeriyle komşu olması • Jips, linyit, kömür rezervlerinin bulunması • Su ürünleri yetiştiriciliği potansiyeli • Tuz sanayi konusunda yatırım imkânlarının bulunması • İlçede tarımsal üretimin artıyor olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal kaynakların tükenmesi ve dikkatsiz kullanımı • Ankara'ya uzaklığın fazla olması • Rakiplerin bölgede daha fazla söz sahibi olma isteği • Tarımsal üretiminin devamlılığını sağlayacak genç üreticilerin olmaması • İlçeden dışa göçün artması

5. ANKARA KIRSAL YATIRIM FIRSATLARI

5.1. TARIM VE HAYVANCILIK

TÜİK verilerine göre 2020 yılında Ankara'daki toplam çiftçi sayısı 95 bin kişi olup, çiftçilerin 44 bini çiftçi kayıt sistemine kayıtlıdır. Ankara'nın toplam tarım alanı 11 milyon 524 bin dekar'dır (yüzölçümünün %45) ve 1 milyon dekar sulanabilir alanı mevcuttur. 2020 yılında meyve üretimi 108.414 ton, sebze üretimi 1.226.407 ton, tarla ürünleri üretimi de 2.893.148 tondur. Ankara'da 2020 yılı itibarıyla 76.679 arı kovanı, 580.450 büyükbaş hayvan, 14.957.219 kanatlı hayvan, 2.020.889 küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Gerçekleştirilen saha çalışmaları çerçevesinde tarım ve hayvancılık konusunda ortaya çıkan yatırım konuları Tablo 17'de sıralanmıştır.

Tablo 17: Tarım ve Hayvancılık Yatırım Fırsatları

NO	İLÇE	YATIRIM KONUSU
1	Akyurt	Akyurt Fasulye İşleme ve Paketleme Tesisi
		Akyurt Tarımsal Ürünler Kurutma Tesisi
2	Ayaş	Ayaş Tıbbi ve Aromatik Bitkiler İşleme Tesisi
		Ayaş Jeotermal Kaynaklı Meyve Sebze Kurutma Tesisi
		Ayaş Süt Toplama ve Soğuk Zincir Tesisi
3	Bala	Ankara Bala Flake Yem Üretim Tesisi
		Bala (Büyük Bıyık) Su Ürünleri Tesisi
		Bala Süt ve Süt Ürünleri Tesisi
4	Çamlıdere	Çamlıdere Hindi ve Kaz Üretim Çiftliği
		Çamlıdere Apiterapi ve Arı Ürünleri İmalat Tesisi
5	Beypazarı	Beypazarı Soğanotu İşleme Tesisi
		Beypazarı Tıbbi ve Aromatik Bitkiler İşleme Tesisi

6	Çubuk	Çubuk Bakliyat Eleme Tesisi
		Çubuk Alabalık Üretim Tesisi
		Çubuk Soğuk Hava Deposu Kurulması
		Çubuk Sarımsak İşleme Tesisi
7	Elmadağ	Elmadağ Meyve Suyu ve Konsantre Üretim Tesisi
		Elmadağ Yöresel Ürünler Pazarı Kurulması
		Elmadağ Tohum Bankası Kurulması
		Elmadağ Soğuk Hava Deposu Kurulması
8	Evren	Evren Su Ürünleri Üretim ve İşleme Tesisi
		Evren Üzüm İşleme Tesisi
9	Haymana	Haymana Mısır/Arpa Kurutma ve Flake Yem Üretim Tesisi
		Nohut İşleme ve Paketleme Tesisi
10	Güdül	Güdül (Güneyce) Süt Toplama ve İşleme Tesisi
		Güdül (Güneyce Besi Bölgesi) Biyogaz Tesisi
11	Kahramankazan	Kahramankazan Jeotermal Sera Yatırımı
		Kahramankazan Fide Üretim Tesisi
12	Kızılcahamam	Kızılcahamam Et ve Et Ürünleri (Sucuk) İşleme Tesisi
		Kızılcahamam İhtisas Besi OSB Kurulması
13	Kalecik	Kalecik Hardaliye Üretim Tesisi
		Kalecik Tıbbi ve Aromatik Bitkiler İşleme Tesisi
14	Nallıhan	Nallıhan Tohum Eleme Tesisi
		Nallıhan İpek Böceği Besleme Evi ve Dut Bahçesi Tesisi
		Nallıhan Aspir İşleme Tesisi
15	Polatlı	Polatlı Soğan Kozmetik Ürünler Üretim Tesisi
16	Şereflikoçhisar	Şereflikoçhisar Balık Üretim Tesisi
		Şereflikoçhisar Domates Kurutma ve Salça Tesisi

5.2. EĞİTİM VE SOSYAL HİZMETLER

Ankara gerek temel eğitim, gerekse üniversite eğitimi konusunda hem Türkiye’de hem de bölgede en önemli ve alt yapısı güçlü şehirlerden biridir. Ankara üniversiteleri, sanayi ile uyumlu teknik kolejleri, kariyer gelişimi ve dil eğitimi konusunda çok sayıda seçenek barındırması, sosyal ve kültürel etkinlik kapasitesi ile hem yerelde hem de uluslararası alanda bir cazibe merkezi durumundadır. Bu nokta eğitim faaliyetlerinin bilişim yapısıyla çeşitlendirilmesi ve Ankara’ya yönelik eğitim turizmi bilincinin ve tanıtım çalışmalarının artırılması önemlidir. Ankara sağlık hizmetleri, yaşlı bakımı, yaşlı turizmi, gençlik hizmetleri, spor etkinlikleri, özel ihtisas eğitim merkezleri gibi yatırımcılar için farklı seçenekleri bir arada sunmaktadır. Tablo 18’de saha çalışmaları ve analizler sonrasında ortaya çıkan eğitim ve sosyal hizmetler yatırım fırsatları sıralanmıştır.

Tablo 18: Eğitim ve Sosyal Hizmetler Yatırım Fırsatları

NO	İLÇE	YATIRIM KONUSU
1	Beypazarı	Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Eğitim Merkezi
2	Çubuk	Çubuk Özel Yükseköğrenim Öğrenci Yurdu
3	Haymana	Haymana Matbaa ve Tasarım Merkezi
4	Güdül	Güdül Yaşlı Bakımevi (Huzur Köyü) Kurulması
5	Kahramankazan	Kahramankazan OSB Teknik Kolej Kurulması
		Kahramankazan İzci Gençlik Kamp Alanı Kurulması
		Kahramankazan Uluslararası Bocce Spor Merkezi
6	Nallıhan	Nallıhan İğne Oyası Tasarım Merkezi
7	Polatlı	Polatlı Tarım Üniversitesi (Vakıf) Kurulması
		Polatlı Özel Hastane Kurulması
8	Şereflikoçhisar	Şereflikoçhisar Tuz Üretim Okulu

5.3. SANAYİ VE LOJİSTİK

Ankara Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğünden alınan bilgiye göre savunma sanayinin oluşturduğu talep sonucu mobilya, makine ve metal sanayi il ekonomisinde önemli bir seviyeye ulaşmıştır. Bugün sanayi kuruluşlarının %40'ı makine ve metal sanayi alanında üretim yapmaktadır. Ankara'nın ülke içindeki merkezi konumu, yetişmiş insan gücü ile sektörde yer alan kuruluşların oluşturduğu potansiyel; bu sektörde büyük kuruluşların doğmasına sebep olmuştur. MKE, Türk Uçak Sanayii Anonim Ortaklığı (TUSAŞ), Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş. (TAI), ASELSAN Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş., ROKETSAN Roket Sanayii ve Ticaret A.Ş. ve HAVELSAN Hava Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. gibi savunma sanayi ile ilgili büyük ölçekli yatırımlar Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Halen gelişmesini devam ettiren Ankara sanayisi, Başkent'in çehresini değiştirmekte, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmede etkin bir rol üstlenmektedir. Ankara, coğrafi konumu nedeniyle lojistik faaliyetler açısından önemli bir noktada yer almaktadır. Ayrıca gelişen ekonomisi, dinamik nüfusu ve çevresi açısından merkez konumda olması sebebiyle Türkiye için potansiyel üretim ve lojistik üssü konumundadır.

Tablo 19'da saha çalışmaları ve analizler sonrasında ortaya çıkan sanayi ve lojistik yatırım fırsatları sıralanmıştır.

Tablo 19: Sanayi ve Lojistik Yatırım Fırsatları

NO	İLÇE	YATIRIM KONUSU
1	Akyurt	Akyurt Serbest Bölge Kurulması
2	Ayaş	Ayaş İnovasyon Köyü Kurulması
3	Elmadağ	Elmadağ Lojistik Merkezi Kurulması
4	Şereflikoçhisar	Şereflikoçhisar Tuz Makineleri İmalat Tesisi

5.4. MADEN

Maden Tetkik Arama (MTA) Genel Müdürlüğünden alınan bilgilere göre, Ankara ili ve yakın çevresinde çok sayıda endüstriyel hammadde, metalik maden yatağı ve zuhurları ile jeotermal kaynaklar ortaya çıkarılmıştır. Metalik madenler bakımından Ankara'daki en önemli madenler altın, bakır, kurşun, çinko, demir ve manganezdır. Ankara ili metalik madenlerin yanı sıra endüstriyel hammadde kaynakları bakımından oldukça zengindir. Bunlar başta trona olmak üzere çimento hammaddeleri, bentonit, jips, kaya tuzu, kireçtaşı, kum-çakıl, perlit, sodyum sülfat, sepiyolit ve mermerdir

Dünyanın en büyük ikinci trona yatağı Beypazarı'nda MTA tarafından bulunmuştur. Tronadan sonra Ankara'daki önemli endüstriyel hammaddeler Şereflikoçhisar ilçesindeki kaya ve göl tuzu ve Çubuk, Güdül ve Kızılcahamam'daki perlit yataklarıdır. Elmadağ, Sincan, Kazan ve Ayaş ilçelerinde iyi kaliteli çimento hammaddeleri bulunmaktadır. Ankara'da kireçtaşı, bentonit rezervi, sülfat yatağı bulunmaktadır. Jips yatak ve zuhurları Şereflikoçhisar, Beypazarı ve Nallıhan ilçelerinde bulunmaktadır. Ankara ili, kum-çakıl ve mermer bakımından da önemli bir merkezdir. Kazan, Polatlı ve Sincan ilçelerinde stabilize malzeme ve inşaat kumu için uygun iyi-orta kalitede kum-çakıl rezervi belirlenmiştir. Haymana, Yenimahalle, Çubuk ve Polatlı ilçelerindeki mermerler iyi kalite olup, bir kısmı işletilmektedir.

Tablo 20'de saha çalışmaları ve analizler sonrasında ortaya çıkan maden yatırım fırsatları sıralanmıştır.

Tablo 20: Maden Yatırım Fırsatları

NO	İLÇE	YATIRIM KONUSU
1	Kızılcahamam	Kızılcahamam Perlit Madeni İşleme Tesisi
2	Kalecik	Kalecik Bentonit (Sondaj ve Döküm) İşleme Tesisi

5.5 KÜLTÜR VE TURİZM

Ankara'da turizm; daha çok yerli turistlerin ziyaretleriyle yürümektedir ve büyük oranda kültür turizmine dayanmaktadır. Ankara, sahip olduğu doğal güzellikleri ve doğal kaynakları ile Türkiye'nin önde gelen kırsal alanlarına sahiptir. Fakat bu güzelliklerin birçoğu gerek yerelde yaşayanlar, gerekse yabancılar tarafından keşfedilmemiştir. Alternatif turizm seçenekleri arasında özellikle kırsal turizmin kalkınmada bir araç olarak görülmesi, giderek daha fazla önem kazanmasını beraberinde getirmiştir. Kültür, sağlık i, gönüllü, doğa, inanç, spor, yavaş turizm, gastronomi, etkinlik turizmi, kent turizmi, macera turizmi gibi alternatif turizm çeşitleri için Ankara önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Ankara, kırsalın zenginlik ve güzelliklerini ortaya koyacak fuar ve kongre turizmi için de değerlendirilebilecek bir merkez konumundadır. Tablo 21'de saha çalışmaları ve analizler sonrasında ortaya çıkan kültür ve turizm yatırım fırsatları sıralanmıştır.

Tablo 21: Kültür ve Turizm Yatırım Fırsatları

NO	İLÇE	YATIRIM KONUSU
1	Ayaş	Ankara Ayaş Gastronomi Merkezi Kurulması
2	Bala	Bala (Afşar Gölet'i) Karavan Alanı Kurulması
3	Beypazarı	Beypazarı Bisiklet ve Dağ Parkuru Merkezi
		Beypazarı Macera Parkı Kurulması
4	Elmadağ	Elmadağ Butik Otel Kurulması
		Elmadağ Yamaç Paraşütü Tesisi
5	Evren	Evren Tarım Müzesi Kurulması
		Hirfanlı Barajı Evren Sahili Kamp ve Konaklama Alanı
		Evren Aquapark Tesisleri Kurulması
		Evren Su Sporları Merkezi
6	Kahramankazan	Kahramankazan Fuar ve Kongre Merkezi
		Askarya Mariegordus Antik Kenti Turizm Merkezi
7	Kızılcahamam	Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı Uluslararası Doğa Gözlem Merkezi
8	Nallıhan	Nallıhan Yaşayan Müze (Hamiyet Gürelli)
		Nallıhan Endüstriyel Miras ve Maden Müzesi
		Nallıhan Tarım Müzesi

5.6. ENERJİ

Türkiye jeotermal kaynaklar açısından büyük bir potansiyele sahip olup, Avrupa'da kaynak potansiyeli açısından birinci, kaplıca uygulamaları konusunda ise üçüncü sırada yer almaktadır. Odun, bitki artıkları, tezek biyokütle kaynakları olarak tanımlanan, biokütle Türkiye'de kırsal bölgelerdeki konutlarda ısıtma ve yemek pişirme amaçlı olarak tüketilmektedir. Söz konusu enerji kaynağı, birincil enerji tüketiminin yüzde 10'unu ve konutlardaki enerji tüketiminin yüzde 40'unu oluşturmaktadır.

Türkiye, jeotermal enerji potansiyeli yüksek bir ülkedir. Türkiye jeotermal potansiyeli 31.500 MW'tır. Türkiye'de güneş enerjisi potansiyeli açısından birçok ülkeye göre şanslı durumdadır. Ortalama yıllık toplam güneşlenme süresi 2 bin 640 saat (günlük toplam 7,2 saat) olup, ortalama toplam ışınım şiddeti metrekaresine yılda bin 311 olduğu hesaplanmıştır. Ankara'da, işletmesi yapılan 43 güneş enerjisi santrali (384 MWe) bulunmaktadır. Tablo 22'de saha çalışmaları ve analizler sonrasında ortaya çıkan enerji yatırım fırsatları sıralanmıştır.

Tablo 22: Enerji Yatırım Fırsatları

NO	İLÇE	YATIRIM KONUSU
1	Elmadağ	Elmadağ Tarımsal ve Kentsel Atık Kaynaklı Biyokütle Tesisi
2	Haymana	Haymana Güneşe Dayalı Ticari Elektrik Üretimi (GES)
		Haymana Jeotermal Kaynaklı Konut Isıtma Merkezi
3	Polatlı	Polatlı Tarımsal ve Kentsel Atık Kaynaklı Biyokütle Tesisi

6. TEŞVİK VE DESTEKLER

Şekil 8: Teşviklerin Kapsamı

- Yatırım Teşvik Sistemi

Ankara (TR51) ilinde kırsalda yapılacak yatırımlar için destek ve teşvikler bulunmaktadır. Yatırım Teşvik Programı, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda tasarrufların, katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirilmesine, üretim ve istihdamın artırılmasına, uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma- geliştirme içeriği yüksek bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımların özendirilmesine, uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasına, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla 15/06/2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Karar ile yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna göre teşvikler dört farklı uygulamadan oluşmaktadır. Bunlar; genel teşvik uygulamaları, bölgesel teşvik uygulamaları, büyük ölçekli yatırımların teşviki, stratejik yatırımların teşvikidir.

Yatırım teşvik programı kapsamındaki desteklerden her bir uygulamanın gerektirdiği koşulları sağlamak kaydıyla; gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, birlikler, kooperatifler, iş ortaklıkları, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üniversiteler, dernekler ve vakıflar, yabancı sermayenin Türkiye'deki yatırımları da yararlanabilmektedir.

Ankara'da yapılacak yatırımlar için sadece genel teşvik uygulamaları ve bölgesel teşvik uygulamaları kapsamındaki desteklerden yararlanılabilmektedir. 2022 Bölgesel Teşvik Kapsamında Ankara 1. Bölge'de yer almaktadır. Bölgesel teşvik yatırım konuları "Çamlıdere, Bala, Haymana" ilçe sınırları içerisinde yapılacaksa 2. Bölge bölgesel teşvik veya bu ilçelerin OSB-Endüstri bölgelerinde yapılacaksa 3. Bölge bölgesel teşvik kapsamında değerlendirilmektedir.

- **Genel Teşvik Uygulamaları**

Genel teşvik Uygulamaları, bölge ayrımı yapılmaksızın teşvik edilmeyecek yatırım konuları ile diğer teşvik uygulamaları kapsamında yer almayan ve belirlenen asgari sabit yatırım şartını sağlayan yatırımlar için uygulanmaktadır. Ankara ilinin yer aldığı birinci bölge için verilen destekler KDV İstisnası ve Gümrük Vergisi Muafiyetidir. Genel Teşvik Sistemi'nde asgari sabit yatırım tutarı 1 milyon TL'dir.

- **Bölgesel Teşvik Uygulamaları**

Bu desteğin amacı, iller arasındaki gelişmişlik farklılıklarını azaltmak ve illerin üretim ve ihracat potansiyellerini artırmaktır. Yatırım Teşvik Kanunu'nda iller sosyo-ekonomik gelişmişlik (SEGE 2011) düzeylerine göre altı bölgeye ayrılmıştır. İllerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri dikkate alınarak desteklenecek sektörler belirlenmiştir. Verilecek teşvik yoğunluğu illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Bölgesel Teşvik Uygulamaları kapsamında Birinci bölgeye verilen destekler;

KDV İstisnası: Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için katma değer vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Gümrük Vergisi Muafiyeti: Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için gümrük vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Vergi İndirimi: Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için öngörülen katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli olarak uygulanmasıdır. (Yatırıma katkı oranı: OSB ve EB dışı %15, OSB ve EB içi %20),

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği: Yatırım Teşvik Belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının belirli bir süre Bakanlıkça karşılanmasıdır. (OSB ve EB dışı 2 yıl, OSB ve EB içi 3 yıl),

Yatırım Yeri Tahsisi: Teşvik belgesi düzenlenmiş stratejik yatırımlar ve bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre yatırım yeri tahsis edilebilir.

Yeni Teşvik Programı kapsamında Birinci Bölgede yer alan Ankara ilinde yatırımcılar genel teşvik desteğinden yararlanılabilir. KDV istisnası ile gümrük vergisi muafiyeti vardır. Bölgesel teşvik desteğinden yararlanılabilir. Bunun için Teşvik Belgesi sahibi olunması, asgari sabit yatırım tutarının 1.500.000 TL olması gerekmektedir.

Diğer Destekler

- **Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı**

Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programının amacı, doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, kırsal ekonomik altyapının güçlendirilmesi, tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması, kırsal toplumda yerel kalkınma kapasitesinin oluşturulmasına katkı sağlamak için yeni teknoloji içeren yatırımların desteklenmesidir. Bu amaçları uygulamaya aktarmak üzere hazırlanan en son Tebliğ 21 Kasım 2020 tarih ve 31311 sayılı Resmi Gazetede (2020/24) yayımlanmıştır. Bu tebliğ, 1/1/2021-31/12/2025 tarihleri arasında, kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak, tarım ve tarım dışı istihdamı geliştirmek, gelirleri artırmak ve farklılaştırmak amacıyla; kadınlar ve genç girişimciler öncelikli olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerin tarıma dayalı ekonomik faaliyetlerine yönelik yatırımları için yapılacak hibe ödemelerine ilişkin hususları kapsamaktadır.

Tebliğde yeni yatırım tesisi; güncel uygulama rehberinin yayımlanma tarihi itibarıyla yapı ruhsatı alınmamış, temelden yapılacak inşaat ve makine ekipman alımını kapsayan, belirli bir tarımsal ürün grubunun işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması ile tarımsal üretim amaçlı sabit yatırım tesisi olarak belirtilmektedir. Verilecek destek tutarı 3.000.000 TL olup destek oranı %50'dir. Tebliğ kapsamında inşaat işleri ile makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine hibe desteği verilmektedir.

- **Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Tarafından IPARD Kapsamında Verilen AB Hibe Destekleri**

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), tarım sektörünün modernizasyonuna katkı sağlayan, tarımsal işletmelerin gıda güvenliği, hayvan sağlığı, bitki sağlığı ve çevre ile ilgili AB standartlarına uyumunu teşvik eden ve kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesini destekleyen kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetleri yürütmek üzere kurulmuştur.

TKDK, IPARD I ve IPARD II programları çerçevesinde Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti eş finansmanıyla oluşturulan geri ödemesiz kamu katkısının, Çerçeve Anlaşması'nda belirtilen görevler kapsamında faydalanıcılara uygun harcamalar karşılığında kullanılması faaliyetlerini yürütmektedir. Bu kamu katkısı, program çerçevesinde gerçekleşmiş yatırımlar için geri ödemesiz olarak kullanılmaktadır. Başvuru sahibinin kadın ve/veya genç girişimci olması durumunda ise seçim aşamasında söz konusu yatırımlara öncelik verilmektedir. IPARD projeleri istihdamın artmasına ve kırsal alanların üretime dahil edilerek buradaki nüfusun yerinde kalmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, IPARD projelerinin ülkemizde tarım sektörünün gelişimine, girişimcilik ve proje kültürünün oluşmasına, kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesine ve ilgili yan sanayinin gelişmesine fayda sağlamaktadır.

IPARD kapsamında desteklenen sektörler; Tarımsal işletmelerin fiziki varlıklarına yönelik yatırımlar, Tarım ve Balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili fiziki varlıklara yönelik yatırımlar, tarım-çevre, iklim ve organik tarım tedbiri, LEADER yaklaşımı yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması, çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve iş geliştirmedir.

Yatırım konusu ile ilgili olan tedbir, tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili “Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar” olup, bu tedbirin genel amaçları:

- Ortak Tarım Politikası ile AB'ye katılım sürecindeki ilgili diğer politikalara ilişkin müktesebatın uygulanmasına yönelik Türkiye'nin hazırlık sürecine katkı sağlamak,
- Tarımsal ürünler için yeni pazar fırsatlarının yaratılması, yeni teknolojiler ve inovasyonun benimsenmesi ve AB standartlarına uyum konusuna önem verilmesi ile gıda işleme sektörünün sürdürülebilir adaptasyonuna katkıda bulunmak ve iç pazarda daha kolay rekabet etmelerini sağlamaktır.

Bu tedbirin özel amaçları; Atıkların tasfiyesi ve atıkların işlenmesiyle atıkların ekonomiye dâhil edilmesi, yenilebilir enerjilerin kullanılması ve çevre dostu yatırımların desteklenmesi, yeni işler oluşturarak istihdama katkı sağlanmasıdır.

Sektörler özelinde yatırım konusu ile ilgili spesifik amaçlar; meyve ve sebze sektöründe hasat sonrası kayıpların azaltılması, soğuk hava depolama ve kurutma tesisleri kapasitelerinin geliştirilmesi ve işletmelerin AB standartlarına uyumunun sağlanması, çevreyi kirleten üretim süreçlerinin ortadan kaldırılmasıdır.

Bu tedbir kapsamında meyve-sebze sektöründe spesifik uygunluk kriterleri;

- İşletme, 5957 sayılı “Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi” Kanunu ve bu Kanunun müteakip değişiklikleri tarafından öngörülen koşulları karşılamalıdır.
- Üretici örgütleri (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu, 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu tarafından tanınan), 5957 sayılı Kanunda verilen tanımlara uymak zorundadırlar.
- Yatırımlar, 1308/2013 nolu Konsey Tüzüğü, Ek I, Bölüm IX'da tanımlanan (www.tkd.gov.tr'de yayınlanan meyve-sebze listesi), meyve ve sebzelerin depolanması, tasnif edilmesi, işlenmesi, kurutulması, dondurulması ve paketlenmesi hükümleri ile uyumlu olmalıdır. Desteğe esas yatırım limitleri en az 30.000 Euro, en fazla 1.250.000 Euro'dur. Destek oranı, uygun harcamalar toplamının üretici örgütleri ve üretici örgütünün hâkim ortak (ortaklık payının %50'den fazla) olduğu tüzel kişiler için %50'si, gerçek ve tüzel kişiler için %40'ıdır.

- **Düşük Faizli Krediler**

Üreticilerin tarımsal üretime yönelik finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda karşılanması amacıyla T.C. Ziraat Bankası A.Ş (Banka) ve Tarım Kredi Kooperatifleri (TKK) aracılığıyla kredi kullandırılmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararı 03.01.2020 tarih ve 30997 sayı ile Resmi Gazetede yayınlamıştır. Bu kararda belirtilen usul, esas, limit ve oranlar dikkate alınarak;

Gerçek ve tüzel kişi üreticilere, sözleşmeli üretim yaptıran gerçek ve tüzel kişilere, 24/4/1969 tarih ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu kapsamında olup Tarım ve Orman Bakanlığı görev alanı içerisinde yer alan tarımsal amaçlı kooperatiflere, tarımsal amaçlı üretim birliklerine, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne, yalnızca lisanslı depo yatırımlarına münhasır olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları ile bunların iktisadi işletmelerine, Banka ve TKK tarafından 1/1/2020–31/12/2022 tarihleri arasında (bu tarihler dâhil), Bankaca tarım kredilerine uygulanmakta olan cari faiz oranlarından, kredi konuları itibarıyla kararda belirtilen oranlarda indirim yapılmak ve kredi üst limitleri aşılmamak suretiyle tarım kredisi kullandırılabilir. Bu kararın uygulanma esaslarına ilişkin Tebliğ (2020/4), 25 Mart 2020 tarih ve 31079 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanmıştır.

- **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destekleri**

KOSGEB ileri girişimcilik destek programının amacı ülkemizin stratejik öncelikleri doğrultusunda belirlenen sektörlerde girişimcilerin kurduğu yeni işletmelerin hayatta kalma oranının artırılmasını sağlamaktır. (KOSGEB, 2021).

Tablo 23: KOSGEB İleri Girişimcilik Programı Destek Unsurları (TL)

Destek unsuru	Destek Tutarı	
Kuruluş Desteği	Gerçek kişi işletme 5.000 TL Sermaye şirketi işletme 10.000 TL	
Makine, Teçhizat ve Yazılım Desteği*	Düşük orta-düşük teknoloji seviyesinde faaliyet gösteren işletmelere 100.000TL, Orta-yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet gösteren işletmelere 200.000TL, Yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet gösteren işletmelere 300.000TL,	
Mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği	10.000 TL	
Performans Desteği**	Birinci Performans Dönemi*** - 180-539 gün ise 5.000 TL - 540-1079 gün ise 10.000 TL - 1080 ve üstü gün ise 20.000 TL	İkinci Performans Dönemi*** - 360-1079 gün ise 5.000 TL - 1080-1439 gün ise 15.000 TL - 1440 ve üstü gün ise 20.000 TL
Sertifika Desteği	5.000TL	

Kaynak: KOSGEB 2021, <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/7390/ileri-girisimci-destek-programi>

*İleri Girişimcilik destekleri tamamen geri ödemesizdir.

* Destek oranı %75'tir. Makine, teçhizat ve yazılımın yerli malı olması durumunda, destek oranına %15 ilave edilir.

** Her performans dönemi bir yılı kapsar. Sosyal Güvenlik Kurumu 4(a) kapsamındaki tüm personel için hesaplanan prim gün sayısı toplamı esas alınır.

*** Girişimcinin; genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda her bir performans döneminde belirlenen tutarlara 5.000,00 TL eklenir.

**** Orta-yüksek teknoloji seviyesinde yer alan yatırım konusu için makine-teçhizat ve yazılım desteği 200.000 TL'dir.

- **Kalkınma Ajansları Destekleri**

Uygun maliyet kalemleri, bütçe ve çağrı dönemleri değişmekle birlikte, Ajanslarca faaliyet gösterdikleri bölgedeki kâr amacı güden ve gütmeyen hedef kitleye yönelik olarak desteklenebilmektedir. Mali desteklerde hibe oranı kâr amacı güden ve gütmeyen kurumlara göre, %50 ile %75 arasında değişebilmektedir. Ayrıca Ajanslar, yatırım konularıyla ilgili olarak strateji, eylem planı, fizibilite ve diğer araştırma çalışmalarına %100'e kadar hibe yoluyla doğrudan faaliyet desteği ve eğitim ve danışmanlık hizmetlerine yönelik olarak da yine %100'e kadar hibe yoluyla teknik destek sağlayabilmektedir.

7. KAYNAKÇA

- Akyurt Belediyesi, <http://www.akyurt.bel.tr/>
- Akyurt Kaymakamlığı, <http://www.akyurt.gov.tr/>
- Ankara Bölge Planı (2014-2023), https://www.ankaraka.org.tr/tr/ankara-bolge-plani-2014-2023_295.html
- Ankara Göç Analizi, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara İli Maden ve Enerji Kaynakları, MTA, https://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maden_potansiyel_2010/Ankara_Madenler.pdf
- Ankara Kentsel Tarım Stratejisi Raporu, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara Kırsal İnovasyon Yol Haritası (2017-2023), Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara Kırsal Turizm Saha Araştırması, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara Kırsalda Kalkınma ve Kırsal Kobilerin Durum Değerlendirmesi, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara Sektörel Rekabet Analizi, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara'da Genç Girişimciliği Destekleme Stratejisi, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara'nın Türkiye'nin Uluslararası Transit Noktasına Dönüşümü, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara'da Kadın Girişimciliği Örnekler ve Yol Haritası, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara'da Tarımsal Ürünlerin Ticarileştirilmesinde Yenilikçi Yaklaşımlar, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Ankara Yenilenebilir Enerji Konusunda Kümelenme Analizi, <http://www.solar-academy.com/menus/Ankara-da-Yenilenebilir-Enerji-2011.010947.pdf>
- Ankara Lojistik Zirvesi, <http://www.ankaralojistikzirvesi.com/>
- Ayaş Belediyesi, <http://www.ayas.bel.tr/>
- Ayaş Kaymakamlığı, <http://www.ayas.gov.tr/>
- Bala Belediyesi, <http://www.bala.bel.tr/>
- Bala Kaymakamlığı, <http://www.bala.gov.tr/>
- Beypazarı Belediyesi, <http://www.beypazari.bel.tr/>
- Beypazarı Kaymakamlığı, <http://www.beypazari.gov.tr/>
- Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2014-2023) <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/003.pdf>
- Çamlıdere Belediyesi, <http://www.camlidere.bel.tr/>
- Çamlıdere Kaymakamlığı, <http://www.camlidere.gov.tr/>
- Çubuk Belediyesi, <http://www.cubuk.gov.tr/>
- Çubuk Kaymakamlığı, <http://www.cubuk.gov.tr/>
- Elmadag Belediyesi, <http://www.elmadag.bel.tr/>
- Elmadag Kaymakamlığı, <http://www.elmadag.gov.tr/>
- Evren Belediyesi, <http://www.evren.bel.tr/>
- Evren Kaymakamlığı, <http://www.evren.gov.tr/>
- Güdül Belediyesi, <http://www.gudul.bel.tr/>
- Güdül Kaymakamlığı, <http://www.gudul.gov.tr/>
- Haymana Belediyesi, <http://www.haymana.bel.tr/>
- Haymana Kaymakamlığı, <http://www.haymana.gov.tr/>
- Kahramankazan Belediyesi, <http://www.kahramankazan.bel.tr/>
- Kahramankazan Kaymakamlığı, <http://www.kahramankazan.gov.tr/>

- Kalecik Belediyesi, <http://www.kalecik.bel.tr/>
- Kalecik Kaymakamlığı, <http://www.kalecik.gov.tr/>
- Katılım Öncesi Ekonomik Reform Programı (2021-2023) <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/03/Katilim-Oncesi-Ekonomik-Reform-Programi-2021-2023.pdf>
- Kızılcahamam Belediyesi, <http://www.kizilcahamam.bel.tr/>
- Kızılcahamam Kaymakamlığı, <http://www.kizilcahamam.gov.tr/>
- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, <https://www.mta.gov.tr/>
- Nallıhan Belediyesi, <http://www.nallihan.bel.tr/>
- Nallıhan Kaymakamlığı, <http://www.nallihan.gov.tr/>
- On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf>
- Orta Vadeli Program (2022-2024) <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/09/Orta-Vadeli-Program-2022-2024.pdf>
- Polatlı Belediyesi, <http://www.polatli.bel.tr/>
- Polatlı Kaymakamlığı, <http://www.polatli.gov.tr/>
- Resmi Gazete 2020, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ
- Resmi Gazete, Yatırımlarda Devlet Yardımları hakkında Karar, 2012.
- Sağlık ve Termalin Başkenti Ankara, Ankara Kalkınma Ajansı, <https://www.ankaraka.org.tr/>
- Şereflikoçhisar Belediyesi, <http://www.sereflikochisar.bel.tr/>
- Şereflikoçhisar Kaymakamlığı, <http://www.sereflikochisar.gov.tr/>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, <https://www.aile.gov.tr>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi- Invest in Türkiye, <https://www.invest.gov.tr/tr/sayfalar/home-page.aspx>
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, <https://www.csgb.gov.tr/>
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, <https://csb.gov.tr/>
- T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, <https://www.enerji.gov.tr/>
- T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı KOSGEB, <https://www.kosgeb.gov.tr/>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://www.ktb.gov.tr/>
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, <https://www.sanayi.gov.tr/>
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, <https://www.yatirimadestek.gov.tr>
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi, Ankara Tarımsal Yatırım Rehberi 2021
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, <https://www.tarimorman.gov.tr/>
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu TKDK, <https://www.tdk.gov.tr/>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), <https://www.tuik.gov.tr>
- Türk Patent ve Marka Kurumu, <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/liste?il=06>
- Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, (2021-2023) <https://www.tarimorman.gov.tr/TRGM/Belgeler/UKKS-Strateji-Belgesi.pdf>
- UTİKAD Lojistik Sektörü Raporu 2020, <https://www.utikad.org.tr/images/HizmetRapor/utikadlojistiksektoruraporu2020-53923.pdf>

8. EKLER

- **EK-1:** İlçe Saha Çalışmaları Katılımcı Listesi
- **EK-2:** Paydaş Anket Formu Örneği
- **EK-3:** Saha Çalışma Notları
- **EK-4:** Saha Çalışmaları Görseller
- **EK-5:** Saha Katılım Listeleri
- **EK-6:** Yüz Yüze Görüşme Formu
- **EK-7:** Akyurt Serbest Bölge Kurulması Ön Fizibilite Raporu
- **EK-8:** Ayaş Jeotermal Kaynaklı Meyve Sebze Kurutma Tesisi Ön Fizibilite Raporu
- **EK-9:** Bala Flake Yem Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu
- **EK-10:** Elmadağ Lojistik Merkezi Kurulması Ön Fizibilite Raporu
- **EK-11:** Güdül Yaşlı Bakımevi (Huzur Köyü) Kurulması Ön Fizibilite Raporu
- **EK-12:** Kahramankazan Jeotermal Kaynak Analizi ve Jeotermal Sera Yatırımı Ön Fizibilite Raporu
- **EK-13:** Kızılcahamam Perlit Madeni İşletme Tesisi Ön Fizibilite Raporu
- **EK-14:** Polatlı Soğan Kozmetik Ürünler Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu
- **EK-15:** Şereflikoçhisar Balık Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu
- **EK-16:** Şereflikoçhisar Tuz Makineleri İmalat Tesisi Ön Fizibilite Raporu

Ařađı Öveçler Mah. 1322. Cad. No: 11 06460 Çankaya / ANKARA
Tel: 0 (312) 310 03 00 – Faks: 0 (312) 309 34 07
E-posta: bilgi@ankaraka.org.tr | www.ankaraka.org.tr

Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılmaz.